

Национален семинар на
Нотариалната камара на
Република България – 19
ноември 2022 г., хотел
„Санте“-Велинград

*На 19 ноември 2022 г. в хотел
„Санте“ - Велинград, се проведе
Национален семинар на
Нотариалната камара на
Република България. Своите
презентации и презентации пред
над 300 участници представиха
съдия Камелия Маринова от ВКС,
г-н Беке - президент на I.R.E.N.E.
(Европейски институт за
нотариални изследвания и
проучвания), а председателят на
Съвета на нотариусите - нот.
Димитър Танев представи на
своите колеги „Визия на
Нотариалната камара на
Република България за
електронно вписване като една
факултативна възможност за
вписване“.*

Пиер Беке - президент на I.R.E.N.E.
(Европейски институт за нотариални
изследвания и проучвания):

„Електронен автентичен акт“

Господин Председател,
Скъпи колеги и колежки,
Дами и господа, скъпи приятели,

Благодаря на Българската
нотариална камара за поканата за
участие в този семинар. Много съм
щастлив да бъда във Велинград с
българските ми колеги и колежки,
решени да се обърнат решително към
бъдещето на нашата професия, като
дебатират върху използването на
електронния нотариален акт (ААЕ)

Също така ми позволява да се
видя отново с приятели, с които съм се
срещал през многобройните години,
през които имах удоволствието и честта
да представявам френския нотариат
пред нотариата на Вашата страна.

Вашата Нотариална камара ме
помоли за това участие след
колоквиума, който Института IRENE
(Институт за научни изследвания на
Европейския нотариат), чийто настоящ
Председател съм в момента,
организиран преди няколко седмици в
Париж по този въпрос, колоквиум, който
беше оценен като много успешен.

Обсъждането на тази тема
изисква, струва ми се, някои
предварителни обяснения, необходими
за доброто разбиране на въпроса и за
избягване на недоразумения.

Наистина, когато говорим за електронен нотариален акт, не трябва да забравяме, че на този израз могат да се придадат няколко значения. Защото всъщност има три форми на електронни документи.

-Най-старата и класическа форма е тази на нотариален документ, съставен и подписан на цифров носител. Този дематериализиран акт не е наистина нов, тъй като използването на актове на електронни носители е възможно във Франция след закона от 13 март 2000 г. и използването му е разширено до нотариалните актове с указ от 10 август 2005 г. За протокола, първият акт от тази форма е подписан през 2008 г.

- Втората форма се състои от просто допускане на този електронен нотариален акт до актове, подписани между две страни, отдалечени една от друга, ако всяка от тях се намира във физическото присъствие на нотариус, като двамата нотариуси комуникират помежду си чрез система за видеоконферентна връзка. И така, две страни и двама нотариуси: можем да наречем този начин на подписване „явяване с нотариус във всеки край на комуникационната верига“.

-Накрая, третата по-нова форма се състои в акт, чието подписване става когато поне една от страните не присъства пред нотариуса и която обменя с този заверяващ нотариус, който следователно ще получи акта, и с другата страна, като се използва видеоконферентна система. Две страни, една от които поне участва дистанционно, и един единствен нотариус.

Тази трета форма се роди благодарение на здравната криза и изолацията вследствие на COVID. Във Франция е

установено с указ от 3 април 2020 г. за период, ограничен до периода на извънредно пандемично положение. Това позволи на нотариусите да продължат дейността си, докато населението беше в изолация, и беше много успешно. Това вероятно обяснява защо в края на този период на прилагане дойде нов указ от 20 ноември 2020 г. за утвърждаване на този акт на дистанционно/отдалечено явяване, но този указ все пак ограничи обхвата му до нотариалните актове на упълномощаване.

Ще разгледаме възможностите, свързани с всяка от тези форми, като групираме първите две заедно, защото са сходни, след което ще се опитаме да разсъждаваме върху последиците от промяната, настъпила с въвеждането на тези безналични актове в нотариалната практика по отношение на работните навици, отношенията с клиентите и най-вече съвместимостта на тези нови форми на актове със самото понятие за автентичност на нотариалния акт.

Но първо бих искал да направя две забележки:

- Като юрист, а не компютърен специалист, не съм в състояние да ви говоря на „технически“ език и да ви обясня функционирането на инструментите, позволяващи дигитализирането на документите. Мисля, че Вашият Председател наскоро посети обектите на френския нотариат, компетентни за тази цифровизация: той несъмнено ще се е възползвал от дадените обяснения и сега е поинформиран от мен по този въпрос.

- Бих посочил, че макар френското нотариално съсловие да беше първото, което създаде дематериализация на автентични нотариални актове и че днес

90% от френските нотариални актове се съставят по електронен път, тази форма на акт не е уникална за нашата страна. Обърнете внимание например, че в Европа, Австрия, Белгия, Унгария, Италия, Латвия, Словения и до известна степен Германия и Испания познават нотариалния акт в цифров вид. Нидерландия планира да го въведе през 2023 г.

Нека да стигнем до същината на нашата тема.

1° / Класическият електронен нотариален акт.

Какви са условията за ползване на електронния нотариален акт (ААЕ)?

Тези условия са идентични, както вече беше посочено, независимо дали става въпрос за акт в присъствието на всички страни с един нотариус или акт, при който страните са отдалечени една от друга, но във физическото присъствие на двама нотариуси.

На първо място, трябва да се отбележи, че това е изцяло електронен документ, тоест няма хартиена версия на документа и че всички приложения са свързани към документа. Това означава, че нотариусът ще получи и тези допълнителни документи в цифров вид или ще трябва да ги сканира, за да ги интегрира в акта си.

Същественото е, че електронният нотариален акт е автентичен нотариален акт също както и нотариалния акт на хартиен носител: наистина автентичността е понятие, независимо от носителя. Както знаем, именно полагането на нотариалния подпис придава автентичност: за хартиения носител това е саморъчния подпис, за електронния акт това е

защитения електронен подпис на нотариуса.

Разбира се, трябва да сме наясно, че този нов акт предполага нов начин за получаване на актовете. Техническите аспекти са от съществено значение, но целта остава същата: да се осигури правна сигурност и съхранение на документите.

Нека разясним с няколко думи процеса на подписване на акт на цифров носител.

Актът се изготвя, като се използват същите инструменти както при акта на хартиен носител, т.е. с помощта на софтуера за изготвяне на акт, след което, както вече беше казано, е необходимо да се прикачат приложенията, след като актът е напълно изготвен и всички приложения са приложени към досието/файла. В тази връзка следва да се отбележи, че текстовете упълномощават нотариусите да унищожават получените на хартиен носител приложения, след като са дематериализирани, което значително намалява дебелината на преписките.

След изготвянето на акта, нотариусът ще премине към сесията на подписване, често в присъствието на всички страни, понякога с една от страните, присъстваща едновременно в друга нотариална кантора, с комуникация между страните и нотариусите чрез защитена видеоконференция. (статистиката показва, че 90% от електронните автентични нотариални актове са подписани в присъствието на всички страни).

При дистанционен нотариален акт, следователно в присъствието на двама нотариуси, съгласието на страните се получава от всеки нотариус поотделно чрез текст, който се изобразява идентично на екрана на нотариусите, намиращи се в съответните им кантори.

Сесията на подписване се провежда в офис или стая, оборудвана със сензорен екран за събиране на подписи и друг екран за наблюдение. Прочитането на акта от нотариуса се извършва с визуализиране на съдържанието му от страните. Нотариусът проверява достоверността на информацията и ако са необходими промени, те могат да бъдат направени директно от него.

След като бъде извършено четенето и направените промени, страните ще поставят собственоръчния си подпис върху акта и неговите приложения чрез тъчпад и с помощта на писалка - стилус, а нотариусът ще постави изображението на своя собственоръчен подпис, след което ще постави своя истински подпис към документа, използвайки неговия REAL ключ, като този подпис е този, който придава автентичен нотариален характер.

Ключът REAL е криптиран компютърен ключ, в същия формат като USB ключ, който съдържа идентификацията и подписа на нотариуса, защитен с код. Това е задължителен цифров носител, който нотариуса трябва да притежава, който е лично негов и му позволява да завери акта, както би направил на хартия. И така, след като страните са се споразумели за съдържанието на договора, нотариусът подписва и заверява със своя REAL ключ.

Този подпис с REAL ключа е квалифициран, т.е. съответства на европейския регламент за eIDAS (Electronic Identification Authentication and Trust Services), приложим от 1 юли 2016 г. и който във Франция е под контрола на Националната агенция за сигурност на информационните системи (ANSSI). Това означава, че лице, което би оспорило качеството на подписа на нотариус върху нотариален акт, ще трябва да го докаже, а не нотариусът да

трябва да доказва качеството на своя подпис.

Следователно ключът REAL е гаранция за цифрово доверие между нотариуса и неговите клиенти и подписването на електронния нотариален акт (AAE) е напълно сигурно.

Трябва да се отбележи, че извън Франция европейските нотариуси използват всички инструменти на квалифициран електронен подпис, следователно много подобни на ключа REAL. Нивото на подпис обикновено е същото като френското ниво, като разликите са, че в някои нотариати системата не принадлежи на тях и че е или закупена от доставчик на услуги, или предоставена от държавата.

След като актът бъде подписан електронно, той, от една страна, се съобщава чрез компютър на службата за поземлена регистрация с едновременно плащане на всякакви данъци или такси към Държавната хазна, от друга страна се прехвърля към MICEN Minutier Central Electronique des Notaires /Централен електронен регистър за съхраняване на нотариалните актове/ на Франция, който съставлява архивната система на AAE.

Трябва да се отбележи, че основното ограничение, свързано с AAE /AENA - автентичен електронен нотариален акт/, е свързано с необходимостта от архивиране на документа на място, където ще бъде възможно да се гарантират и двете неща по-долу:

Неговата автентичност (референции на подписващия нотариус, дата и място на подписване)

Неговата цялост във времето (задължително съхранение в срок от 75 години преди прехвърляне в националния архив)

Неговата уникалност: тъй като е компютърен документ, той може да бъде възпроизведен.

Достъпността му е само за нотариуса, съставил акта, или за неговите наследници.

Тези ограничения наложиха прибягването до колективно решение за прилагане в бранша /за нотариусите/.

Следователно Висшият съвет на нотариусите е създал този централен протоколен регистър, който позволява формализиране и регистриране на АЕНА. Този централен протоколен регистър е по някакъв начин техническо и човешко устройство, представляващо истинско разширение на нотариалните кантори. Целта му е да бъде хранилище за всички АЕНА и тяхното запазване за следващите поколения. Той трябва да може да издържа на промени в технологиите, като същевременно запазва целостта и четливостта на актовете, които събира.

Трябва да се отбележи, че Централния регистър на нотариалните актове включва само автентични електронни документи и че там не е възможно да се депозират сканирани документи, изображения на автентични актове, съставени на хартия, които всъщност биха били само копия, а не автентични актове.

Също така е очевидно, че перспективата на използване на АЕНА е наложила използването на нови технологични елементи, отговарящи на технически и правни критерии, които вероятно ще се развиват бързо. Затова е необходимо да сме готови за чести адаптации на компютърните системи.

Защитеният подпис, чийто процес споменахме, е показателен пример: текстът на постановлението от 10 август 2005 г. всъщност уточнява, че „актът трябва да бъде подписан от нотариуса

чрез защитен процес на електронен подпис“ в регулаторен смисъл на термина. Въпреки това, към днешна дата има само много малко системи, напълно адаптирани към АЕНА. Повечето системи за архивиране не гарантират съхранение над 20 години. Следователно са необходими постоянни адаптации, за да се вземат предвид основните и повтарящи се промени.

2° какви са последствията от използването на АЕНА

За кантората

Нека споменем накратко някои очевидни последици в организацията на нотариалната кантора. На първо място, има технически предпоставки: REAL ключ, софтуер за изготвяне на актовете, нова и ефективна компютърна система, скенер, одобрен сензорен екран, дисплей/екран за визуализация. (Това оборудване очевидно представлява значителна инвестиция).

Освен това постановлението от 2005 г. предвижда, че „за своя подпис страните и свидетелите трябва да използват процес, позволяващ поставянето върху нотариалния акт, видим на екрана, на изображението на техния собственоръчен подпис“. Не е задължително да има специфична конфигурация на помещенията, но затова е препоръчително освен удобен екран за гледане да има и удобна стая за подпис, позволяваща лесно четене на екрана, с подходящо осветление.

Що се отнася до сътрудниците на нотариалната кантора, от съществено значение е те да бъдат обучени и приучени към новата форма на нотариалните актове и ако е възможно да се оборудват актосъставителите със скенери, позволяващи им да проверяват и прилагат приложенията към

документа. В останалото няма съществена промяна.

Добавената стойност на АЕНА за кантората обикновено е печалба в ефективността на неговата организация, абсолютна сигурност по отношение на обмена и съхранението на документи и преди всичко спестяване на пространство и време.

Към клиента

Първото предимство за клиента е плавността на информацията, както преди (за съобщаване на проекта на акта и подкрепящите документи), така и след подписването на акта: в същия ден клиентът може да получи копие от своето право на собственост по електронен път или на хартия, по негов избор. (хартиената версия все още е предпочитана от мнозина поради осезаемата си природа).

Естествено, използването на електронния акт спестява значително време по време на срещите за подписване, тъй като актът трябва да получи подпис от страните и на нотариуса само на последната страница (а не както досега на всички страници и приложения!), предлагайки повече време от страна на нотариуса, което да посвети за предоставяне на съвети на клиента.

Нотариатът беше малко притеснен от реакцията на клиентите към тази нова форма на акт и подписване; опитът доказва точно обратното, че независимо от възрастта си, клиентите оценяват улеснението на тези срещи и модерността на своя нотариус.

Мисли за АЕНА

- Използването на електронен подпис за нотариални актове всъщност е по-предвидено за последните, отколкото за актове от частен характер. Наистина е

невъзможно да си представим подписване на акт от частен характер без подписа на страните, докато за автентичния нотариален акт се брои само подписа на нотариуса. Между другото, такава практика навремето е съществувала във Франция, като актовете са били подписвани само от нотариуса (все още има случаи, предвидени в текстовете, където е видно, че страните не са се подписвали).

- Предвид посочените технически средства, гарантиращи както сигурността, така и конфиденциалността на АЕНА, очевидно е необходимо да се признае пълната им равностойност с актовете на хартиен носител, независимо от естеството и съдържанието на съответния акт.

- Важно е да уточним, че дигитализацията отваря и други възможности. Основният му интерес естествено е премахването на разстоянията чрез разрешаване на подписване между страни, които не са заедно за подписване. За да не се допусне АЕНА да се сведе до супер пишеща машина, е необходимо да се разреши развитието на този вид акт, като се припомни, че в този случай всяка от страните потвърждава съгласието си акта да бъде извършен в присъствието на нотариус. Към днешна дата този дистанционен акт все още представлява само малка част от АЕНА.

Въпреки това, в този случай са спазени основните принципи, свързани с получаването на документа. Няма промяна в ролята на всеки нотариус и въпреки наличието на двама нотариуси има само един единствен акт. Трябва да се отбележи, че един въпрос е бил предмет на доктринални противоречия: възможно ли е в тази хипотеза на дистанционен нотариален акт една от страните да бъде представявана от

агент? Отговорът трябва да е положителен и сега се приема, че съгласието на представляваната страна е валидно само при условие, че самото пълномощно е автентично.

Може да се очаква, че този вид дистанционен акт, премахващ задължението за пътуване и по този начин представляващ значително спестяване на време, ще има нарастващ успех, тъй като в крайна сметка не представлява особен проблем предвид задължението, установено от нормативните текстове за физическо присъствие на нотариус до всяка от страните.

Съвсем различни ще бъдат въпросите, които възникват по отношение на акта с дистанционно явяване, втори вид АЕНА.

II°/ Автентичен електронен нотариален акт с дистанционно явяване.

1°) Условия за прилагане

АЕНА с дистанционно явяване е способ, позволяващ на нотариуса да получи подпис чрез виртуалното присъствие на своя клиент. Следователно последният ще се подписва дистанционно спрямо своя заверяващ нотариус.

Тук ще спомена само ситуацията във Франция, тъй като знам малко за системата за дистанционен подпис, използвана от други европейски нотариати.

Както вече беше посочено, тази система, която вече съществуваше във Франция, но беше в процес на проучване от началото на 2020 г., беше въведена спешно, когато кризата с COVID доведе до пълно изолиране на населението и наложи нотариусите да адаптират своите нотариални производства, за да изпълняват своите задължения на

обществен служител в този конкретен контекст. Създадена временно, по време на извънредния период на здравна криза, въведената процедура приключи през август 2020 г., след което беше възстановена за постоянно с указ от 20 ноември 2020 г., но само за дистанционно подписване на автентични пълномощни.

При подписан АЕНА с дистанционно явяване клиентът, без да присъства физически пред нотариуса, присъства виртуално чрез защитена видеоконференция.

Следователно получаването на документа става по следния начин:

- Първоначално нотариусът удостоверява самоличността на своя клиент и прилага услуга за сигурна доставка на сертификат за подпис.

- ако нотариусът познава клиента, който вече е извършвал сделки с него, издаването на сертификата за подпис е лесно.

- ако нотариусът не познава клиента, последният се свързва със специална, защитена услуга, която му предоставя сертификат за подпис за неговия акт.

- след това нотариусът прочита акта, като внимава да провери чрез видеоконференция дали клиентът разбира съдържанието му и е съгласен с него,

- тогава клиентът, все още под контрола на нотариуса и чрез видеоконферентна връзка, поставя своя електронен подпис върху документа.

- накрая нотариусът поставя своя електронен подпис със своя ключ REAL

Нека да разгледаме няколко момента:

- Текстове, които разрешават дистанционно подписване на автентично нотариално пълномощно, уточняват:

„обменът на информация, необходима за изготвяне на акта и за получаването от заверяващия нотариус на съгласието на страната или страните по акта, които не присъстват, се извършват чрез система за обработка, комуникация и предаване на информация, гарантираща идентифицирането на страните, целостта и поверителността на съдържанието и одобрена от Висшия съвет на нотариата. Заверяващият нотариус събира едновременно, с тяхно съгласие, подписа на тази или тези страни, чрез процес на квалифициран подпис... Актът е изпълнен по правилата в бранша, когато нотариусът постави своя квалифициран електронен подпис върху него.

Така упълномощителят и нотариусът ще бъдат заедно присъстващи във видеоконферентна връзка. Видеоконферентната система трябва да бъде одобрена от CSN /Висшия съвет на нотариата/ (в момента съществува само системата LifeSize).

Трябва да се отбележи, че след прочитане на акта и евентуалните негови корекции се извършва допълнителна формалност: нотариусът изпраща на клиента, чрез платформата на оторизирания доставчик на услуги, електронен документ, озаглавен „Потвърждение за получаване на съгласие“. За да потвърди, че е съгласен и потвърждава акта, клиентът подписва това потвърждение по електронен път, използвайки квалифициран подпис и това потвърждение ще бъде приложено към автентичния нотариален акт. Към днешна дата само един доставчик на услуги предлага подпис на квалифицирано ниво, компанията DOCUSIGN.

Накрая нотариусът заверява акта с помощта на своя REAL ключ.

Така за установяването на деяние с отдалечена привидност е необходимо, съгласно припомнените по-горе действащи текстове, да са налице три условия:

Сигурна система за видеоконферентна връзка : Управителният съвет гарантира създаването на затворено виртуално пространство в облак, предназначено за нотариалната професия, в което данните, които преминават, са напълно анонимни. В същото време беше въведено динамично криптиране, като всяка видеоконферентна сесия има ключ за криптиране, генериран от системата за една сесия. Освен това е невъзможно да се записват сесии в тази централна инфраструктура. Във всяка сесия както аудио, така и видео потоците преминават през частната браншова мрежа, одобрена от CSN, гарантирайки качество и сигурност.

Идентификация на подписващия : трябва да се избягват рисковете от проникване и фалшифициране на самоличността. Ето защо контролът на самоличността не е поверен единствено на външния доставчик на услуги, а нотариусът остава единственият гарант за тази идентичност. Има разпределяне на задачите за технически контрол, но нотариусът остава единственият, който взема решенията. Той е този, който трябва да провери дали лицето пред него чрез вмъкнат /поставен/ екран отговаря на това, което е на документа за самоличност.

Намесата на сертифициращата трета страна (IDnow) е ограничена до предоставяне на страните и нотариуса на инструмент за електронен подпис, дигитална помощ, която позволява да се потвърдят проверките на нотариуса за самоличността на подписващия, но без да освобождава нотариуса от

отговорност относно контролните операции, които са негово задължение.

-Накрая получаването на съгласие. Именно за тази цел текстовете налагат възпроизвеждането на изображението на подписа върху графичен таблет. Както при всички автентични нотариални актове, независимо от техния носител, нотариусът трябва да провери дали страните са разбрали напълно тяхното съдържание. Нотариусът също така трябва да е сигурен, че няма ограничения или натиск върху тях, като допълнително се увери, че е налице пълна конфиденциалност, което очевидно е сложно в затворено зрително поле.

Дигиталните инструменти не могат да заменят нотариуса при проверката на всички тези елементи и единствено той остава гарант за валидността на даденото съгласие. Някои предпазни мерки могат да помогнат.

Препоръчително е например преди подписването да има писмен обмен и чрез видеоконферентна връзка, за да може нотариусът да гарантира съгласието, както и, разбира се, от голямо значение, доброто качество на използваната техника. Той може също така да изиска от клиента да завърти камерата си на 360°, за да е сигурен, че няма друг човек в стаята, за да избегне всякакъв натиск. Имайте предвид, че този цифров подпис може да бъде направен в дома на клиента, независимо дали е във Франция или в чужбина.

В обобщение, по време на процедурата по подписване чрез дистанционно явяване, нотариусът трябва да прояви максимална проникателност, за да провери сигурната идентификация на клиента и безспорния характер на неговото съгласие.

Възникват обаче редица въпроси относно тази форма на нотариален акт - въпроси, по които нотариусите и науката в бранша са разделени.

2°) Размисли върху автентичния нотариален акт с дистанционно явяване на страните.

По време на дискусиите преди въвеждането на дистанционното явяване възникнаха редица въпроси от научно естество и от страна нотариусите, водещи до много различни позиции.

Физическото разстояние между нотариуса и клиента не поставя ли под въпрос принципите на приемане на последния, като по този начин поставя пречка пред правилата за автентичност и задължението за консултация, дължимо от нотариуса?

Разбира се, трябва да се съгласим, че физическото сравняване на страните позволява по-категорично събиране на тяхното съгласие и че задължението за предоставяне на съвет/консултация е по-силно там и затова е наложително да се остави на клиента възможността да избере да бъде приет на живо. Дистанцията не трябва да се превръща в средство за улесняване на работата на нотариуса и за уреждане на неговия дневен ред! Според нас машината не променя ролята на нотариуса, който остава привилегированият свидетел, в качеството си на обществен служител, на това, което констатира и предава. Това не променя това задължение и следователно можем да заключим от това, струва ми се, че присъствената форма не е условие за получаване на съгласието.

Друго опасение се крие в загубата на тържествения характер на подписа,

често свързан с личното присъствие, което рискува да принизи нотариалния акт и да постави под въпрос ролята на обществения служител. Изображението, което се вижда на екрана, все още ли е представително за реалността? Сигурността не трябва да зависи от качеството на машината и трябва категорично да припомним, че автентичността на акта не е свързана с носителя, на който е съставен, а със статута на обществен служител на лицето, което получава съгласието.

В обобщение, изглежда, че дистанционното съгласие не поставя под въпрос автентичността и че няма причина да се счита, че АЕНА е несъвършен нотариален акт.

Остават редица въпроси:

Защо да ограничаваме използването на подпис чрез дистанционно явяване само до автентичните нотариално заверени пълномощни, както беше решено в Белгия и Франция?

Това ограничаване на обхвата на употреба се обяснява, според коментарите, с известна предпазливост. Публичните органи всъщност го оправдават с необходимостта да могат да оценят правните и технически въздействия на този процес във времето: това е вид експеримент преди несъмнено по-широката употреба. Но няма ли парадокс в ограничаването на тези нови методи на приемане до пълномощните, като се има предвид факта, че целта на дистанционното явяване е да ограничи пътуването? Не съществува ли в това ограничаване на обхвата на използване и риск от йерархизация на автентичните актове, когато се предполага, че дистанционното явяване е запазено за

обичайни актове като пълномощните, докато „висшите“ актове не могат да се подчинят на тези модалности?

Дистанционното явяване не застрашава ли географските граници на компетентността на нотариуса, които съществуват в много страни?

Дигитализацията на света около нас предполага, че границите вече не съществуват. Но преди да се съгласи да се установи акт чрез дистанционно явяване, ще е необходимо нотариусът, гарант за правна сигурност, да провери приложимото право по същество и форма, когато явяващото се лице пребивава в чужбина. Какви ще бъдат приложимите правила на международното частно право?

И накрая, и според мен това е основен въпрос, в повечето системи за получаване на дистанционни актове доставчиците на услуги извън нотариалната професия се намесват в процеса, по-специално за контрола на самоличността. Тук няма ли риск нотариусът да загуби част от отговорността си? От съществено значение е възможно най-скоро целият процес да бъде под контрола и отговорността на нотариата.

Несъмнено ще е необходимо да се отговори бързо на тези въпроси, които остават отворени. Опитът на страните, които ще използват тези процедури през следващите години, ще помогне за това.

В заключение, нотариусите трябва да сме наясно, че развитието на дистанционните услуги е необратимо, както и това на дигиталната икономика. Нотариатите бързо разбраха значението на цифровите технологии

като технологична революция и са убедени в необходимостта от адаптиране на ценностите на автентичността към един все по-интернационален свят.

Независимо дали му харесва или не, независимо дали е по избор или е наложено отвън, нотариатът трябва да приеме и да се съгласи да впише автентичността в тази нематериална вселена.

Това несъмнено е единственият начин автентичният нотариален акт да не бъде маргинализиран и следователно да увековечи видната ни професия, а с нея и правната ни култура.